

Gondolatok a bizonytalanságról

Úgy látom, hogy a bizonytalanság korunk egyik jellegzetes ismeretjelvénye. Sokan nagyon szenvednek tőle. Némelyek egyszerűen ösztetévésznek a szorongással és az aggodalmaskodással, mivel nincsenek pontosan tisztában a fogalmakkal.

De pont ezt szeretném mondani: a bizonytalanság és a szorongás két teljesen különböző dolog. A bizonytalanság a bizonyosság hiányossága, a szorongás viszont a szeretet hiányossága. A szorongásokat és a bizonytalanságokat nem bizonyossággal lehet legyőzni, hanem a szeretet által.

János apostol azt mondja: „Félelem nincs a szeretetben, mert a tökéletes szeretet elűzi a félelmet. ... Aki fél, az még nem tökéletes a szeretetben” (1Jn 4,18).

Aki szeret, azt nem bénítja meg a bizonytalanság, hanem képes minden kétség közepette is világos döntéseket hozni.

Szent Ágoston azt mondta: „Kétség esetén szabadság”; de a szabadság és a szeretet ugyanazon a szálon függ.

Noha a szeretet még nem ad nekem bizonyosságot, de segít döntéseket hozni. És aki szeretetből cselekszik, az elveszíti a döntésektől való félelmét, még akkor is, ha továbbra is lesznek kétségei, hogy tényleg a legjobbat tette-e.

A magabiztosak azt hiszik, hogy a teljes igazság birtokában vannak, de az a veszély fenyegeti őket, hogy elzárkóznak az újabb és újabb horizontok keresésétől: képtelenek hallani, önelégültek, nem ismernek semmilyen kompromisszumot és végül belsőleg elszegényednek.

Az aggályoskodók azok, akik lemondtak minden reményről, önmagukat és másokat illetően is. Nem hisznek a lehetetlenben, és mindig csak az ellenséget látják a másik emberben. Ezért az aggályoskodók mindig kéznél tartják a fegyvert; folyton védelmet keresnek, és állandóan védekezésben vannak. Az aggodalmaskodás ellentéte a szeretetnek.

Az aggályoskodó mindig attól fél, hogy elveszít valamit. De ha a szeretet inkább adást jelent, mint birtoklást, akkor világos, hogy aki szeret, abban nincs szorongás, hiszen neki semmit sem számít az, ha veszít.

A bizonytalanság tudatosíthatja bennünk a határainkat, és ezért megnyithat minket a keresés számára.

Mindazonáltal helytelen ápolni és táplálni a kétségeket és a belső bizonytalanságot, mert a bizonytalan ember, akiben nincs bátorság arra, hogy szeretetben döntsön, afféle béna marad. De a kétségeket és a bizonytalanságot kiküszöbölni akarni örültség, mert annyit jelent, mint kitörni akarni abból a történelmi realitásból, amelyben mindannyian benne vagyunk, és amelyben mindenfajta bizonytalanság bombázásának vagyunk kitéve, mivel lehetetlen abszolút és végérvényes igazságokhoz jutnunk.

Bizonytalanságban élni anélkül, hogy letennék a remény fegyvereit, és anélkül, hogy megmerevednénk az aggályoskodásban, hanem ellenkezésképp, folytatólagosan hagyni, hogy a bár ideiglenes, mégis reális történelem alakot öltön – ez a szív, és ennél fogva a szeretet feltétlen elkötelezettségét feltételezi.

Az a bátorság, hogy elfogadjuk állandó bizonytalanságunk helyzetét, szintén az emberi realizmus tette, mert a valóság az, hogy az embernek mindig tapogatózva kell előrehaladnia, miközben talán ezredszer járja be ugyanazt az utat, abban a meggyőződésben, hogy egyetlen valóságos bizonyossága és biztonsága éppen ama zarándok helyzetének ideiglenességében áll, aki úton van egy olyan ország felé, amelyet még senki sem látott.

Azoknak a drámájá, akik bizonyosságokba kapaszkodnak, nagyon is érthető, mivel mindenütt azt látják, hogy feltételezett bizonyosságaik erődjei romba dőlnek. Elég azokra gondolnunk, akik megvannak győződve arról, hogy az egyetlen lehetséges politikai út az, amely a tekintélyre és a hierarchiára épül; hogy az Istenhez vezető egyetlen útnak a valláson kell keresztülvetnie; hogy a szeretet vezető egyetlen út a birtokolni akarás és az ösztönösség; hogy az ember igazi felszabadulását ideológiáktól, teológiáktól, antropológiáktól vagy ökológiáktól lehet várni.

Am nem ilyen drámái a helyzet annak számára, aki tudja, hogy nem léteznek szilárd és kész utak, hanem egy-egy út azáltal tárul föl, hogy rálépünk, s aki tudja, hogy a régítől

csak akkor szabadulunk meg, ha elfogadjuk az újat, nem pedig szépségoperációk végrehajtásával.

Ha helytálló az, amit János apostol mond, hogy „aki nem szeret, az nem is jut ismeretre” (vö. 1Jn 4,8), akkor az is igaz, hogy aki nem szeret, az sosem jut bizonyosságra, de mindenekelőtt sosem lesz bátorsága ahhoz, hogy saját döntéseket hozzon.

Az aggodalmaskodás restséghez vezet, ez pedig a hiányos szeretet jele; mert a szeretet azt jelenti: indítatás, mozgás, kreativitás, küzdelem, kockázat, fáradozás.

Azon a napon, amikor Isten belefáradna abba, hogy szeresse az embert, a világ temetővé válna. „Ne féljete azoktól, akik megölik a testeteket” (Lk 12,4), inkább azoktól féljete, akik meg tudják ölni benneteket a reményt – ez szeretet.

Jézus nem vár el bizonyosságot – hitet vár. Akinek pedig van hite, az nem szorong, nem aggodalmaskodik, még akkor sem, ha sohasem birtokolja az abszolút bizonyosságot.

Bár nincsenek bizonyítékaim Jézus feltámadására, de ha van hitem, akkor minden ellenkező érv ellenére sem fogok félni attól, hogy nem leszek részese a feltámadásnak.

De honnan jön ez a hit?

Abból a bizalomból fakad, amelyet a másik iránt tanúsítok, akit szeretek. Ma érezzük, hogy a szeretet keresése sürgetőbb, mint az igazság keresése, és hogy az ember fontosabb, mint a dogmák.

Élete vége felé XXIII. János pápának azt a szemrehányást tették, hogy túlságosan bízik az emberben, és ezt úgy lehetett értelmezni, hogy hiányos az egyházi tanításba vetett bizalma; ő azt felelte: „Nem akarok lemondani arról, hogy szeressek.”

A kétségek és bizonytalanságok kínzó tengerében nem az értelmiségiek, hanem a bölcsék, nem a teológusok, hanem az igaz emberek fogják leginkább megsejteni és megragadni azokat az új világhoz vezető utakat, amelyek már csírázni kezdenek a lábunk alatt.

Új szemre van szükségünk ahhoz, hogy ezt észrevegyük.

Juan Arias

Forrás: Juan Arias, Gesten der Hoffnung, Verlag Styria, 1976, 91-95.